

POSTANOWIENIE

12 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

na posiedzeniu niejawnym 12 grudnia 2024 r. w Izbie Cywilnej w Warszawie
w sprawie z powództwa G.L.
przeciwko Burmistrzowi Gminy K. i P. S.A. w W.
o zapłatę i ochronę dóbr osobistych
w przedmiocie wniosku o wyłączenie sędziego
na skutek przedstawienia przez Sąd Rejonowy we Wrześni sprawy o sygn. akt
I Co 1344/24 celem przekazania sprawy innemu sądowi równorzędnemu

nie uwzględnia wniosku.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 16 września 2024 r. Sąd Rejonowy we Wrześni – na podstawie art. 44¹ § 1 i 2 k.p.c. – zwrócił się do Sądu Najwyższego o przekazanie sprawy do innego sądu równorzędnego, albowiem wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności wzgląd na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego.

W uzasadnieniu Sąd ten wyjaśnił, że inicjatorem wniosku o przekazanie jest powódka, a złożenie przez nią tego wniosku zobligowało Sąd do wystąpienia w trybie art. 44¹ k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 44¹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy może przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z sądem występującym, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności względ na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego.

Przepis ten stanowi wyjątek od kodeksowej zasady rozpoznawania sprawy przez sąd miejscowo właściwy i z tej przyczyny powinien być interpretowany ściśle (zob. np. postanowienia SN: z 16 marca 2020 r., IV CO 18/20; z 10 września 2020 r., II CO 203/20; z 28 września 2021 r., II CO 72/21). Zbyt pochopne przekazywanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu nie służy wytwarzaniu w społeczeństwie przekonania o bezstronności sądów, lecz przeciwnie – może budować przekonanie o łatwości manipulowania ich ustawową właściwością (zob. np. postanowienia SN: z 25 listopada 2009 r., III KO 81/09; z 24 lutego 2020 r., II PO 5/20).

Podstawa do zastosowania powyższego przepisu istnieje wtedy, gdy zachodzi istotne ryzyko, że autorytet sądownictwa znacząco ucierpi w razie rozpatrzenia danej sprawy przez właściwy sąd. Dla oceny wagi zagrożenia dla autorytetu sądownictwa znaczenie mają przesłanki obiektywne (np. uzasadnione wątpliwości co do bezstronności sędziów danego sądu w konkretnej sprawie) oraz przesłanki subiektywne (np. przekonanie stron postępowania albo lokalnej opinii publicznej o braku bezstronności sędziów danego sądu w konkretnej sprawie). Same przesłanki subiektywne nie są wystarczające do zastosowania art. 44¹ § 1 k.p.c. (zob. postanowienie SN z 3 sierpnia 2022 r., I NO 86/22).

W związku z tym okoliczności wynikające z przesłanki dobra wymiaru sprawiedliwości muszą być realne i stwarzać rzeczywiste zagrożenie dla prawidłowości funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Obawa wystąpienia w opinii społecznej przekonania, że sprawa nie zostanie w tym sądzie bezstronnie rozpoznana, musi być realna, a nie hipotetyczna (zob. postanowienie SN z 16 marca 2020 r., IV CO 18/20).

Przenosząc powyższe rozważania na realia procedowanej sprawy, należy w pierwszym rzędzie zauważyć, że powódka w istocie nie wskazała żadnej argumentacji na potwierdzenie swojego wniosku, jak również Sąd występujący

takiej argumentacji nie przedstawił. Wywód powódki ograniczył się bowiem jedynie do podnoszenia kwestii związanych z problematyką orzeczniczą Sądu Rejonowego we Wrześni, w tym w szczególności przewlekłego rozpatrywania spraw przez ten Sąd. Zauważyć jednak należy, że w takim przypadku stronie przysługują inne środki. Ponadto podniesione w piśmie z 9 lipca 2024 r. zarzuty pozostają bez pokrycia. Powódka nie przytoczyła chociażby sygnatur spraw, w których była stroną, i które były rozpatrywane przewlekłe (niezależnie od tego, że nie jest to przesłanka z art. 44¹ § 1 k.p.c.), jak również nie przedstawiła jakichkolwiek środków uprawdopodobnienia na okoliczność „nękania” jej przez któregośkolwiek z sędziów wskazanego Sądu. Niemniej jednak zaznaczenia wymaga, że w przypadku powzięcia wątpliwości co do braku bezstronności sędziego rozpoznającego sprawę stronie służy wniosek o jego wyłączenie.

Praktyka przekazywania spraw w tego typu przypadkach innemu sądowi byłaby niewłaściwa i skutkowałaby możliwością manipulacji oraz wpływania przez stronę na zmianę sądu, który z określonych, ale bezpodstawnych przyczyn nie mógłby orzekać w danej sprawie. Z motywów postanowienia Sądu Rejonowego nie wynika, aby istniały obiektywne podstawy uniemożliwiające rozpoznanie sprawy przez ten Sąd, wskazujące na potrzebę przekazania sprawy innemu sądowi równorzędnemu.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że dobro wymiaru sprawiedliwości nie jest tożsame ani z dobrem (w szczególności sprawnym funkcjonowaniem) sądu rozpoznającego konkretną sprawę lub z interesami prawnymi stron, ani też ze społecznym postrzeganiem sądu jako organu bezstronnego. Wszystkie te elementy stanowią części składowe tej wartości, niemniej jednak w stosowaniu art. 44¹ § 1 k.p.c. trzeba mieć na uwadze, że żaden z elementów nie dominuje nad pozostałymi. Wprawdzie wymiar sprawiedliwości istnieje po to, aby rozstrzygać indywidualne spory o prawo i tym samym zabezpieczać interesy prawne stron postępowań, jednak dobro wymiaru sprawiedliwości trzeba każdorazowo rozumieć uniwersalnie, mając na względzie nie tylko konkretną sprawę, ale też długofalowe konsekwencje wynikające z decyzji o zastosowaniu art. 44¹ § 1 k.p.c. (postanowienie SN z 7 lipca 2020 r., IV CO 153/20). Podstawa do zastosowania tego przepisu zachodzi bowiem

wtedy, gdy zachodzi istotne ryzyko, że autorytet sądownictwa znacząco ucierpi w razie rozpatrzenia danej sprawy przez właściwy sąd. Dla oceny wagi zagrożenia dla autorytetu sądownictwa znaczenie mają przesłanki obiektywne, np. uzasadnione wątpliwości co do bezstronności sędziów danego sądu w konkretnej sprawie, oraz przesłanki subiektywne, np. przekonanie stron postępowania albo lokalnej opinii publicznej o braku bezstronności sędziów danego sądu w konkretnej sprawie (zob. postanowienie SN z 26 października 2023 r., III CO 536/23).

W okolicznościach niniejszej sprawy nie ma zatem podstaw do uznania, że zachodzi jakiegokolwiek zagrożenie dla dobra wymiaru sprawiedliwości, w związku z czym orzeczono jak w sentencji.

[P.L.]

[ał]